

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

GİYİM ÜRETİM TEKNOLOJİSİ

TİŞÖRT DİKİMİ

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir **(Ders Notlarıdır)**.
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılan değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ- 1	3
1. TİŞÖRT KESİMİ	3
1.1. Model Analiz İşlemleri	4
1.2. Tişört Asgari Çalışma Talimatları	5
1.3. Tişört Kalite Nitelikleri	5
1.4. Yuvarlak Örm Kumaşı Kesime Hazırlama Teknikleri	6
1.5. Tişört Kesim İşlemleri	6
1.5.1. Tişört Kumaşını Bıçkiye Hazırlama İşlemleri	6
1.5.2. Tişört Kalıbını Kumaşa Yerleştirme	6
1.5.3. Tişört Kesimi	8
UYGULAMA FAALİYETİ	8
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	10
ÖĞRENME FAALİYETİ- 2	12
2. TİŞÖRT DİKİMİ TEKNİK ÇALIŞMALARI	12
2.1. Örm Kumaşlarda Kullanılan Aksesuar Çeşitleri	12
2.2. Yuvarlak Örm Kumaş Dikiminde Dikkat Edilecek Noktalar	17
2.3. Yuvarlak Örm Kumaşlarda Omuz Dikim İşlemleri	17
UYGULAMA FAALİYETİ	22
2.4. Örm Kumaşlarda Yaka Temizleme İşlemleri	22
2.4.3. Kendi Kumaşı ile Yaka Temizleme	24
UYGULAMA FAALİYETİ	27
2.5. Yuvarlak (Hafif) Örm Kumaşlarda Kol Takmada Dikkat Edilecek Noktalar	30
2.6. Yuvarlak (Hafif) Örm Kumaşlarda Etek Ucu ve Kol ağzı Temizleme Teknikleri	30
UYGULAMA FAALİYETİ	31
2.6.1. Overlok ile Etek Ucu ve Kol Ağzı Temizleme İşlemleri	31
UYGULAMA FAALİYETİ	32
2.6.2. Ribana ile Etek Ucu ve Kol ağzı Temizleme	32
2.6.3. Reçme ile Kol ağzı ve Etek Ucu Temizleme	34
ÖĞRENME FAALİYETİ- 3	36
3. TİŞÖRT DİKİMİ	36
3.1. Tişört Dikim Planı	36
3.1.1. Dikim Planı Hazırlarken Dikkat Edilecek Noktalar	36
3.1.2. Makine Parkı Belirlemede Dikkat Edilecek Noktalar	36
3.1.3. Tişört Dikim Planı	37
UYGULAMA FAALİYETİ	38
3.2. Tişört Dikim İşlemleri	38
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	45
ÖĞRENME FAALİYETİ- 4	47
4. TİŞÖRT SON ÜTÜ VE SON KONTROL İŞLEMLERİ	47
4.1. Son Ütüleme İşlemleri	47
4.1.1. Tişört Ütülemede Dikkat Edilecek Noktalar	47
UYGULAMA FAALİYETİ	48
4.1.2. Tişört Son Ütüleme İşlemleri	48
4.2. Tişörtte Son Kontrol İşlemleri	50

4.2.1. Duruş Formu Kontrolü	50
4.2.2. Ölçü Kontrolü	50
4.2.3. Malzeme Uyum Kontrolü	51
UYGULAMA FAALİYETİ.....	52
4.2.4. Tişörtte Kritikler Doğrultusunda Düzeltme İşlemleri	57
ÖLÇME DEĞERLENDİRME	59
CEVAP ANAHTARLARI	61
MODÜL DEĞERLENDİRME.....	62
KAYNAKÇA	63

AÇIKLAMALAR

KOD	542TGD008
ALAN	Giyim Üretim Teknolojisi
DAL/MESLEK	Alan Ortak Modülü
MODÜLÜN ADI	Tişört Dikimi
MODÜLÜN TANIMI	Bu modül, tişört kesimi, tişört dikimi teknik çalışmaları, dikimi ile son ütü ve son kontrol işlemlerinin anlatıldığı bir öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/24
ÖN KOŞUL	“Makinede Düz Dikiş, Overlok, Ütüleme ve Kesim” modüllerini başarmış olmak.
YETERLİK	Tişört dikmek
MODÜLÜN AMACI	Genel amaç: Gerekli ortam sağlandığında tekniğe uygun tişört dikimi yapabileceksiniz. Amaçlar: 1. Tişört ana ve yardımcı malzemelerini tekniğe uygun olarak kesebileceksiniz. 2. Tişört teknik dikiş çalışmalarını tekniğe uygun olarak yapabileceksiniz. 3. Tişört dikimini tekniğe uygun olarak yapabileceksiniz. 4. Tişört son ütü ve son kontrol işlemlerini kalite niteliklerine uygun olarak yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Uygulama atölyesi Donanım: Düz sanayi dikiş makinesi, overlok, ütü, dikiş ipliği, toplu iğne, çizgi taşı, cetvel, mezura, modelin kesilmiş parçaları, model föyü veya örnek numune, yardımcı gereçler, aksesuarlar.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra, verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Modül sonunda ise kazandığınız bilgi ve becerileri ölçmek amacıyla, öğretmeniniz tarafından hazırlanacak ölçme araçları ile değerlendirileceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Kullanımı kolay, sağlıklı, rahat ve spor giysiler günümüz yaşam koşullarında oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Yuvarlak örme kumaşların üretim ve hammadde özellikleri bu tür giysilerin üretimine çok uygundur.

Günümüzde hemen hemen her çeşit giysi üretiminde bu tür kumaşlar oldukça yaygın kullanılmaktadır. İç giyim üretiminden sonra ikinci sırada geçmişi olan tişörtün günümüzde kullanım alanı oldukça yaygındır. Klasikleşmiş tişört modellerinin (Basic, Polo, vb) yanı sıra günün modasına göre çok değişik form ve modellerde üretilir.

Bu modülde sektörde üretimin temellerinden olan tişörtün üretim tekniklerini öğreneceksiniz. Edindiğiniz bilgi ve kazandığınız beceriler bu dalı ve bu dalın çalışma koşullarını tanımanıza yardımcı olacak ve sonraki öğreniminize temel oluşturacaktır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu faaliyette kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında tişört ana ve yardımcı malzemelerini kesim tekniğine uygun olarak kesebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Tişört dikiminde kullanılan yuvarlak örme kumaş çeşitlerini araştırarak katalog hazırlayınız.

2. TİŞÖRT KESİMİ

Tişört, spor ve rahat bir giysi olması nedeniyle kadın, erkek ve çocuk giyiminde günümüzde oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır.. Rahat ve spor bir giysi olmasının en önemli nedeni kullanılan kumaştır. Genellikle pamuk ve benzeri ipliklerden, yuvarlak örme olarak üretilirler. Bkz. (Tekstil Yüzeyleri Modülü).

Tişört dikiminde yaygın olarak kullanılan **yuvarlak örme kumaş çeşitleri şunlardır:**

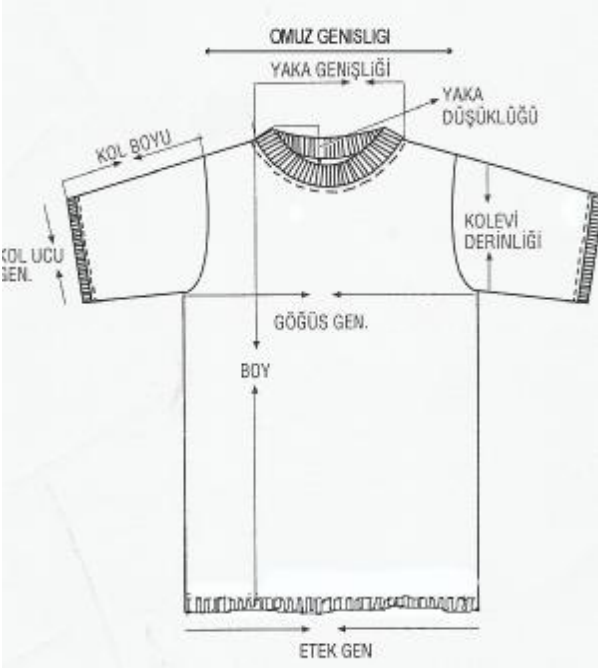
Pike Örme: Hem düz, hem de yuvarlak örme makinelerinde üretilebilen, yüzeyi kabarıklık ve çukurluklardan oluşan örme kumaşlardır. Kullanım alanları oldukça fazladır.

Ribana: Kumaş yüzeyini oluşturan ters düz ilmeklerin yükseklik farkı oluşturmasıyla, oluklu bir görünüme sahip, enine oldukça esnek bir kumaştır. Ters yüz ilmeklerin sayısına göre kumaş yüzeyi ve özellikleri farklılıklar gösterir.

Ribana örme kumaşların, örme kumaşlardan yapılmış giysilerin yaka ve kol ağzlarında, etek uçlarında, bellerinde, eşofman paçalarında, iç çamaşırlarda ve vücuda oturması istenen üst giyisilerde kullanımı tercih edilmektedir. Ayrıca bere, kaşkol, çorap gibi aksesuarların yapımında da kullanılmaktadır.

Süprem: En yaygın kullanılan temel örgü yüzeyidir. Ön ve arka yüzey görüntüleri birbirinden farklıdır. Esnek ve form sabitliği olmayan bir yüzeydir. Kenar kıvrımlarına ve may dönmesine açıktır. Genelde 30 / 1, 20 / 1, 30 / 2 ipliklerle örülür. Çoğunlukla hafif gramajlı yazlık giysilerde kullanılır. 30 / 2 ve daha kalın ipliklerden örülen kumaşlar kışlık giysilerde kullanılır.

1.1. Model Analiz İşlemleri

Model Föyü		
Ürün: Tişört	Sezon:	
Form:	Hazırlama Tarihi:	
Beden No: 40	Hazırlayan	
	Sayfa No:	
		Biçim Tanımlama - Ø Yaka ve kol ağzına ribana geçirilecek. - Ø Yaka çevresine ve kol ağzına 0.7cm gaze dikişi yapılacaktır. - Ø İç dikişler 4 iplik overlok yapılacaktır. - Ø Etek ucu overlokla temizlenecek. - Ø Kumaş özelliği uygun ise 2cm den düz makine dikişi yapılabilir. DİKİŞ PAYLARI - Ø Yan dikiş 7 mm - Ø Kol ağzı 7 mm - Ø Yaka ucu 7 mm - Ø Etek ucuna pay verilmeyecektir(Düz makine dikişi yapılacaksa 3 cm'lik dikiş payı verilecektir).
Parça listesi (ÖTK)Ön tişört kalıbı x 1 (ATK)Arka tişört kalıbı x 1 (TKK)Tişört Kol Kalıbı x 2 Kol ribanası x 2 Yaka ribanası x 1 Ekstrafor		
Alınacak Malzeme -Pike kumaş(lakoz) -Dikiş ipliği (kumaş renginde) -Ribana kumaş(1 x 1) -Yıkama talimat etiketi		Malzeme örnekleri

1.2. Tişört Asgari Çalışma Talimatları

- Ø Birleştirme dikişlerinde 3 ya da 4 iplik overlok kullanılır.
- Ø Etek ucu ve kol ağzı temizleme işlemlerinde 3 iplik overlok kullanılır.
- Ø Birleştirme dikişlerinde 3 iplik overlok makinesinin kullanılması halinde, dikişlerde açılma olmaması için dikiş ayarı büzgü konumuna getirilir.
- Ø Etek ucu ve kol ağzı temizleme işlemleri, overlok makinesinin batış sayısı artırılarak yapılır.
- Ø Dikiş payı genişliği 0,7 cm olmalıdır.
- Ø Dikiş payının 0,7cm'den fazlası uçurularak overlok çekilmeli, dikilen katların kaymamasına, patlaklar oluşmamasına dikkat edilmelidir.
- Ø DSM'nda dikiş boyu 1cm'de 5 batış olmalıdır.
- Ø Bütün dikişler düzgün bir şekilde dikilip sonra başları ve sonları yarım pekiştirme ile sağlamlaştırılır.
- Ø Yaka, tişört kumaşının eninden parça kesilerek hazırlanmalı ve her tarafta eşit olacak şekilde takılmalıdır.
- Ø Tişört buharla ütülenmelidir.

1.3. Tişört Kalite Nitelikleri

Kalite Özellikleri						
Ürün:Tişört						
Çalışma Aracı: 3- 4 iplik overlok makinesi, DSM,ütü						
No	Tanımlama	Standart (mm)	Tolerans(mm)		Gerçekleşen	
			+	-	+	-
1	Dikiş payı genişliği	7	1	1		
2	Yaka bantı genişliği	25	1	1		
3	Yaka bant ucu eşitliği	0	0	0		
4	Kol ağzı eşitliği	0	1	1		
5	Etek ucu eşitliği	0	0	0		
6	Omuz genişliği		2	2		
7	Yaka genişliği		1	1		
8	Yaka düşüklüğü		2	2		
9	Kol boyu		5	5		
10	Kol ağzı genişliği		5	5		
11	Kol evi derinliği (Pazı genişliği)		10	10		
12	Göğüs genişliği (1/2)		10	10		
13	Boy (Omuzdan)		10	10		
14	Etek ucu genişliği (1/2)		10	10		
+ Bütün ölçüler mm cinsindendir.						
+ Ölçü kontrolleri model föyündeki ölçüm yerlerinden yapılır. Ölçü aracı doğru ve düzgün olmalıdır. Giysi düz bir zemine rahat bir şekilde serilerek ölçülmelidir.						
+ Standart ölçüler, kalıp hazırlamada kullanılan ölçülerdir. Diktiğiniz tişörtün ölçü tablosundaki ölçülerini tablonun gerçekleşen sütununa taşıyınız.						

1.4. Yuvarlak Örme Kumaşı Kesime Hazırlama Teknikleri

Dik açı uygulayarak kenar düzeltme ve dinlendirme ile kumaşı kesime hazırlama tekniği, yuvarlak örme kumaşları kesime hazırlamada uygulanan yöntemlerdir.

Dik açı uygulayarak kenar düzeltme ve dinlendirme ile kumaşı kesime hazırlama tekniği için bakınız ”Kesim Modülü , Kumaşı Kesime Hazırlama Teknikleri”.

1.5. Tişört Kesim İşlemleri

1.5.1. Tişört Kumaşını Biçkiye Hazırlama İşlemleri

Toplara gergin olarak sarıldığı için esnemiş olan bu kumaşların, kesilmeden önce kendini toplaması ve eski haline dönmesi amacı ile dinlendirilmesi gerekir.

Bunun için tişört kumaşı toptan açılıp öylece bırakılarak veya gerdirilmeden masaya serilerek ortalama 24 saat boyunca dinlendirilmelidir.

Tişört kumaş kenarına dik açı uygulanarak, varsa kat kenarlarındaki bozukluklar düzeltilir. Önce kumaşın boyu masanın kenarı ile karşılaştırılarak serilir ve kumaş masaya tutturulur. Daha sonra masa kenarına dik açı uygulanarak sabun ya da uçucu bir kalem ile çizilir. İşaretle yerden kesilerek kenar düzeltme işlemi tamamlanır.

1.5.2. Tişört Kalıbını Kumaşa Yerleştirme

Yuvarlak örme kumaşlarda esneme ve may takibi gibi farklı dokuma özelliklerinden dolayı kendine özgü yöntemlerle kesime hazır hale getirilmiş kumaşa, tişört kalıplarının yerleştirilmesi aşağıdaki uygulama faaliyetine göre yapılır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Tiört Kalıbını Kumaşa Yerleştirme

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Dikimi yapılacak tiörtün kalıplarının kontrolünü yapınız.	Ø Model analizini inceleyerek, modele ait kalıp parçalarının sayısını, üzerindeki yazı ve işaretlerin tam olmasına bakınız. Ø Kalıpların form düzgünlüğüne bakınız.
Ø Kesim ve serim için uygun araç gereçleri seçerek hazırlayınız.	Ø Kesilecek kalıplar ve kullanılacak gereçleri göz önünde bulundurunuz.
Ø Tek ürün kesimi için, kumaş kenarını ilmek kağıdından kesiniz. (Açık ende serim yapınız.)	Ø Yuvarlak örme kumaşlarda, kumaşı açık ene dönüştürebilmek ve kesim işleminin düzgünlüğünü sağlamak amacıyla üretim sırasında bir sıra bırakılan boş ilmek çubuğuna “ilmek kağıdı” denir.
Ø Kumaşı kesim masasına seriniz.	Ø Serim yapılacak masanın genişliği kumaş enine uygun olmalıdır. Ø Örgü kumaşın, çalışılan yerden aşağıya sarkmamasına dikkat edilir. Ø Yuvarlak örme kumaşlar tüp şeklinde üretilmeleri nedeniyle kumaş yüzü üsttedir. Bu nedenle kumaş katlı ende yerleştiriliyorsa masaya yüzünden serilmiş olur.
Ø Kumaş kenarlarını düzeltiniz.	Ø Kumaş kenarındaki eğrilikler cetvel yardımıyla çizilerek düzeltilir.
Ø Kalıpların boy ipliği, kumaşın may çubuğu doğrultusunda olacak şekilde tiört kalıplarını kumaşa yerleştiriniz.	Ø Kalıplardaki kumaş katı (ön ve arka ortası) yerleri kumaş kenarlarına yerleştirilir. Ø Bu nedenle bu kenara kumaş katı yerleştirme yapılmamalıdır. Ø Küçük parçaları mümkün olduğunca blok halinde yerleştiriniz.
Ø Kalıpları kumaşın üstüne sabitleyiniz.	Ø Uygun ağırlıklar kullanınız. Toplu iğne ile sabitlemede örme kumaşların ilmek kaçma ve esneme özellikleri nedeniyle ince ve düzgün uçlu iğne kullanınız Ø Toplu kesim yapılan ortamlarda kesinlikle toplu iğne bulundurmayınız.
Ø Kalıpların etrafından çiziniz.	Ø Kumaşı esnetmeyecek, leke bırakmayacak ve rahat görülebilecek çizim araç gereçleri kullanınız.
Ø Kalıpları kumaşın üzerinden alarak metraj ölçümü yapınız.	Ø Kalıplar yerleştirilirken bütün kalıpların aynı hizada bitmesine dikkat edilmeli ve oyuntularından faydalanılmalıdır. Ø Verimlilik ilkelerine dikkat ediniz.

UYGULAMA FAALİYETİ

1.5.3. Tişört Kesimi

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Tişört kalıplarının ekonomik yerleşimini ve eksik parça olup olmadığını kontrol ediniz.	
Ø Büyük parçaların kesimini yapınız.	Ø Kumaşın esnemesi ve zarar görmemesi için iyi kesen kesim aracı kullanınız. Ø Kesim sırasında kumaşı yerinden kaldırmayınız.
Ø Küçük parçaların kesimini yapınız.	Ø Kesim aracını dikkatli kullanınız. Ø İş kazalarına karşı güvenlik önlemlerine dikkat ediniz. Ø Formların düzgün olmasına dikkat ediniz.
Ø Kesilen parçalara çıt işaretlerini alınız.	Ø Çıtların derin olmamasına ve tam olmasına dikkat ediniz.
Ø Kesilen parçaları kontrol ediniz.	Ø Kesim kenarlarının düzgünlüğünü kontrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetlerinde yapmış olduğunuz çalışmaları kendiniz ya da arkadaşınızla değişerek değerlendiniz.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
Kalıpları kontrol ettiniz mi?		
Kesim ve serim için uygun araç gereçleri seçtiniz mi?		
Kumaşı kesime hazırlamayı tekniğine uygun ve doğru yaptınız mı?		
Kalıpları kumaşa, tekniğine uygun ve doğru yerleştirdiniz mi?		
Kalıpların etrafından doğru ve düzgün çizdiniz mi?		
Kumaşı verimli kullandınız mı?		
Büyük parçaların kesimini tekniğine uygun ve doğru yaptınız mı?		
Küçük parçaların kesimini tekniğine uygun ve doğru yaptınız mı?		
Yuvarlak hatların kesimini ve çit işaretlemeleri doğru ve tekniğine uygun yaptınız mı?		
Araç gereçleri doğru ve yerinde kullandınız mı?		
İş kazalarına karşı gerekli önlemleri aldınız mı?		
Zamanı verimli kullandınız mı?		

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetine dönerek işlemi tekrar ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak değerlendirebilirsiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi ribana örme kumaşın en belirgin özelliklerindendir?
A) Yüzeyi kabarıktır.
B) Enine esneme oranı en yüksek örme kumaştır.
C) Beden parçalarını toplama özelliğine sahip değildir.
D) Nem çekme özelliği azdır.
2. Aşağıdakilerden hangisi yuvarlak örme kumaş çeşidine örnektir?
A) Pazen
B) Saten
C) Ribana
D) Terilen
3. Aşağıdakilerden hangisi ribana örme kumaşın kullanıldığı alanlardan biridir?
A) Kol ağzı
B) Kanun pili
C) Kapitone
D) Dantel
4. Aşağıdaki aksesuarların hangisinde ribana kullanılır?
A) Bere
B) Kaşkol
C) Çorap
D) Hepsi
5. Örgü kumaşlarda kalıpları kumaşa yerleştirirken kumaşın hangi özelliklerine dikkat edilmelidir?
A) Esneme
B) Kayma
C) Farklı yüzey yapıları
D) Hepsi
6. Aşağıdakilerden hangisi örgü yüzeylerin tanımıdır?
A) Hem düz, hem de yuvarlak örme makinelerinde üretilebilen yüzeyi kabarık ve çukurlardan oluşan örme kumaşlardır.
B) Esneme özelliği çok az olan kumaşlardır.
C) Hem iç giyimde hem de ev tekstilinde kullanılan bir çeşit fantezi kumaştır.
D) Çok sağlam dokuma kumaşlardır.

7. Hangi durumlarda örgü kumaşın boy ipliği yönünde kaymalar olur?
- A) Kumaş masaya yüzünden serilirse
 - B) Kumaştaki kırışıklıklar ütülenince
 - C) Kumaş çalışılan yerden aşağı sarkınca
 - D) Kumaş kenarı cetvelle düzeltilince
8. Aşağıdakilerden hangisi tişört kesiminde dikkat edilecek noktalardandır?
- A) Kumaş yerinden kaldırılmadan kesilir.
 - B) Önemli yerlere çıt işareti çok büyük olarak atılmalı.
 - C) Kalıp kenarlarından dik bıçakla kesilir.
 - D) Örme kumaşlarda kalıp kenarlarından çizilmez.

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız.

Değerlendirme sonucunda yanlış cevaplarınız varsa öğrenme faaliyetine dönerek eksik olduğunuz konuyu tekrar ediniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 2

AMAÇ

Bu faaliyette kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında tişört dikimi teknik çalışmalarını tekniğe uygun olarak yapabileceksiniz.

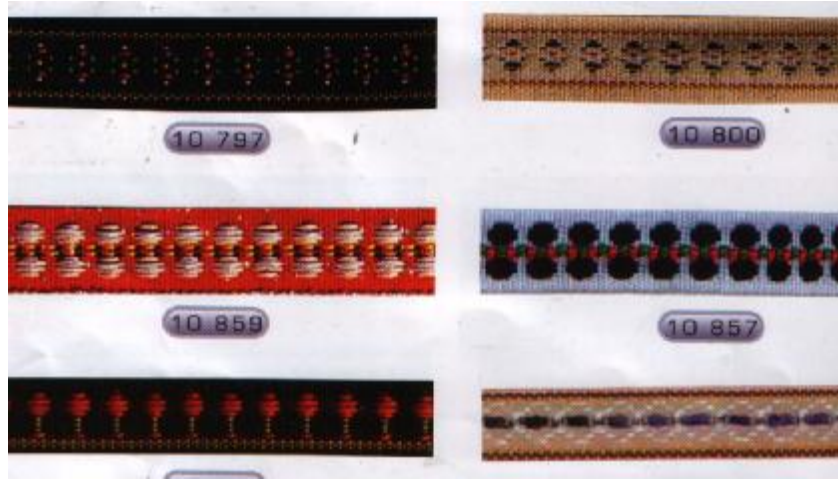
ARAŞTIRMA

Yuvarlak örme kumaşlardan yapılan tişört modellerinin farklı teknik dikim işlemlerini araştırarak elde ettiğiniz bilgileri sınıf içinde arkadaşlarınıza sununuz.

2. TİŞÖRT DİKİMİ TEKNİK ÇALIŞMALARI

2.1. Örme Kumaşlarda Kullanılan Aksesuar Çeşitleri

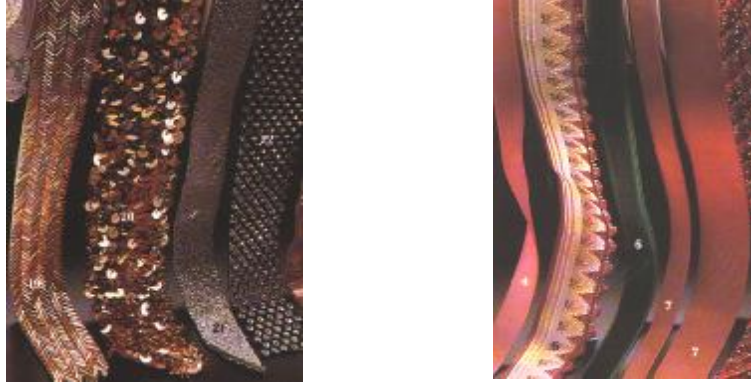
Aksesuar, giyimin daha zengin ve güzel görünmesini sağlamak için giysiye yapılan tamamlayıcı ilavelerdir. Kullanılan aksesuarların, örme kumaşa uygun olmasına ve zarar vermemesine dikkat edilmelidir.

Şekil 2.1

Bantlar: Giysinin kendi kumaşından ya da farklı kumaşlardan veya değişik malzemelerden yapılır. Omuz, kol ağzı gibi giysinin değişik yerlerinde kullanılır.

Süs Şeritleri: Süs şeritleri, ipek, yün ve ketenden dar ve yassı olarak dokunan, bir çeşit ince ve dar bir kurdeledir. Dikiş çizgilerinde, kenar bitimi olarak kullanılabilir.

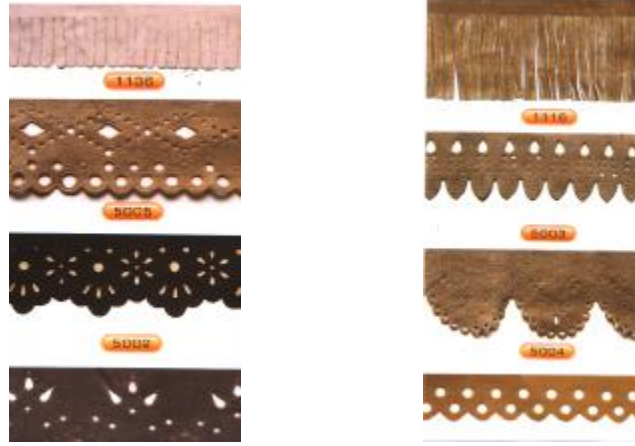
Şekil 2.2

Kürk ve Taklit Kürkler: Günümüzde kürk, ihtiyaçtan çok süs eşyası olarak kullanılmaktadır. Doğal kürklerin pahalı olması ve elde edilişindeki güçlükler nedeniyle yapay kürkler kullanılmaya başlanmıştır. Her renkte ve çeşitte kürkler vardır. Giysilerin yaka, kol ağzı, etek ucu vB) yerlerinde aksesuar olarak kullanılabilir.

Şekil 2.3

Deri ve Suni Deriler: Çeşitli hayvanların derilerinin işlenmesiyle elde edilen deriler süsleme aracı olarak da kullanılmaktadır. Gerçek derilerin pahalılığı suni derileri ortaya çıkarmıştır. Suni deriler daha ucuzdur ve bunların kullanımı kolaydır. Giysilerde garnitür olarak kullanılır.

Şekil 2.4

Pul-Boncuk ve Yapışan Taşlar: Basit bir giysiye yerleştirilen birkaç boncuk seçkin bir görünüş katar. Tek olarak kullanıldıkları gibi birkaçı bir arada da kullanılabilir.

Şekil 2.5

Kuş Gözü: Metal, plastik vb malzemelerden yapılmış ortası delik ve çeşitli boyutlarda olan süsleme malzemesine 'kuş gözü' denir. Pul ve kapsül olmak üzere iki parçadan oluşmuştur. Kumaşa presleme yoluyla geçirilir(basılır). Sadece süsleme olarak kullanıldığı gibi içinden bağcık, kordon, kurdele geçirmek için de kullanılır.

Tokalar: Metal, plastik, kemik vb) yapılabilir. Giysideki bant uçlarını sabitleştirmeyi sağladığı gibi içinden geçirilip giysiye büzme tutturma gibi model vermede de kullanılabilir. Fazla gösterişli olan tokalar, giysiye broş olarak takılabilir.

Şekil 2.6

Danteller: İğne, tığ ve mekikle örülen veya makinede dokunan zarif süsleme malzemeleridir. Farklı kalınlıkta yapılırlar. Giysinin bazı dikiş aralarında, kenar süsü olarak kullanılabilir.

Kurdele: Türüne, genişliğine, kullanım yerine bağlı olarak giysiye birçok farklı etki ve renk katar. Çeşitli bağlama, büzgü ve şekiller verilerek kullanılır.

Şekil 2.7

Kordon: Birçok ipliğin bir arada elde ya da makinede bükülmesiyle elde edilir. Giysinin dikiş aralarında veya giysi üzerinde değişik şekiller verilerek kullanılabilir.

Şekil 2.8

Sutaşları: Giysiyi süslemede kullanılan çeşitli kalınlıkta ve şekillerde makine tezgahlarında dokunan veya elle örülen süsleme gerecidir.

Fiyonklar: Kurdele veya şerit halindeki kumaşın kelebek biçiminde bağlanmış şeklidir. Çeşitli bağlanış şekilleri vardır. Giysileri süslemede kullanılır.

Şekil 2.9

Aplikeler: Düz ya da desenli bir kumaştan kesilmiş veya hazır olarak alınan motiflerin, giysi üzerine yapıştırılması veya işlemeyle tutturulmasıdır. Aplike, sadece süsleme amacıyla yapıldığı gibi yırtılan, lekelenen, yanan kısımları kapatmak için de kullanılır.

Şekil 2.10

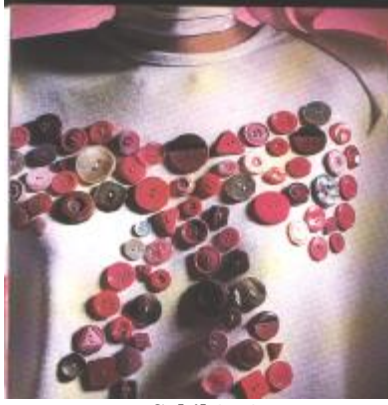
Püsküller: Her türlü iplikle yapılabilen, bir ucundan tutturulan, süs olarak takılan saçak biçimindeki iplik demetidir. Giysilerin etek ucu, kol ucu gibi uygun yerlerine geçirilebilir.

Şekil 2.11

Ponponlar: Yün, ipek vb ipliklerle düz veya ebruli olacak şekilde yapılan süsleme gerecidir.

Düğmeler: Fazladan alınmış, kullanılmaktan vazgeçilmiş veya eski bir giysiden sökülmüş düğmelerden, giysilere zevke göre değişik süslü görünümler kazandırılır; hoş aksesuarlar yapılır.

Şekil 2.12

Şekil 2.13

2.2. Yuvarlak Örme Kumaş Dikiminde Dikkat Edilecek Noktalar

- Ø Yuvarlak örme kumaşların dikimi overlok makinelerinde yapılır.
- Ø 4-5 İplikli overlok makineleri, kenar temizleme işlemlerinin yanı sıra emniyet dikişini beraberinde yaptığı için tercih edilir.
- Ø Dikim yaparken dikiş payları fazla uçurulmamalıdır.
- Ø Dikilen hatlarda katların kaymamasına özen gösterilmeli, dikim işlemi bittikten sonra olabilecek patlakların kontrolü yapılır.
- Ø Dikim öncesinde dikiş ipliği sıklığı ayarlanarak parça kumaş üzerinde deneme dikişi yapılır. Dikilen hatta kumaş parçaları gerdirilerek dikiş ayarı gözlemlenir. Kumaş çekildiğinde kumaşın dikiş hattında aralanmaması gerekir.
- Ø Dikilen parçaların dikim sırasında çok gerdirilmemesine dikkat edilir.

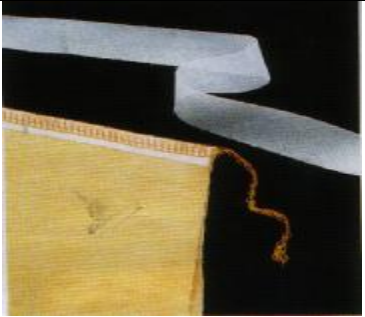
2.3. Yuvarlak Örme Kumaşlarda Omuz Dikim İşlemleri

Örme kumaşlar yapıları gereği esnektir. Bu kumaşlardan yapılan giysilerde özellikle omuz kesimi hafif verev olduğu için daha fazla esneklik gösterir. Omuzlardaki bu esnemeyi önleme, dikişin sağlamlığı, görüntünün düzgünlüğü, dikim esnasında kumaşta yırtılma, delinme ve yıkamalar sırasında omuzda deforme olmaması gibi nedenlerden dolayı çeşitli gereçler konulur. Kumaş özelliğine göre omuzlarda kullanılan gereçler şunlardır:

- Ø Ekstrafor
- Ø Şerit tela
- Ø Silikonlu şeffaf şerit
- Ø Giysinin kendi kumaşı
- Ø İnce lastik

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
Ekstrafor İle Omuz Dikiş Teknik Çalışması	
Ø Düz ve yuvarlak örme tüm kumaşlarda kullanılabilir.	
Ø Kesilmiş yuvarlak örme parça kumaşlar, ekstrafor, şerit tela, silikonlu şeffaf şerit, ince lastik, 3-4 iplikli overlok makinesi, overlok iplikleri ve ütüleme araçlarını çalışma ortamında hazırlayınız.	
Ø Ekstraforu omuz ölçüsünden ortalama 1 cm fazla kesiniz.	
Ø 3 iplikli overlok makinesinin ipliklerini takarak dikime hazırlayınız. Makinenin dikiş sıklık ayarını yapınız.	
Ø Kesilen parçalardan iki adet alarak (omuz parçalarını) yüz yüze kapatınız. Ekstraforu üste yerleştiriniz.	
Ø 3-4 iplikli overlok makinesinde omuz dikişini ekstraforla birlikte dikiş.	Ø Dikiş dikerken ekstraforu fazla gerdirmeyiniz.
Ø Dikim işlemlerini kontrol ediniz.	
	
Şerit Tela İle Omuz Dikiş Teknik Çalışması	
Ø Şerit tela ortalama 2 cm genişliğinde bir tarafı yapışkan bir teladır.	
Ø Şerit telayı omuz ölçüsü kadar kesiniz. Ütü ısısını kumaşa uygun ayarlayınız.	

 Ø Omuzları birleştirmeden önce şerit telayı ütüyü giysinin tersinden omuzlara yapıştırınız.	Ø Kumaşa ek bir kalınlık verir. Omuz dikişinin esnemesini önler
Ø 3-4 iplikli overlok makinesinde omuz dikişini şerit tela ile birlikte dikişiniz.	
Ø Dikim işlemlerini kontrol ediniz.	
Silikonlu Şeffaf Şerit İle Omuz Dikiş Teknik Çalışması Ø Omuz dikişlerinde kullanılan, 0,5 cm genişliğinde, şeffaf silikonlu bir şerittir. Koruyuculuğu diğer gereçlere göre daha fazla; fakat maliyeti daha yüksektir. Şeffaf şeridi bir kez diktikten sonra ikinci kez kullanmamak gerekir; çünkü iğne delikleri esnekliğine zarar verir.	
Ø Silikonlu şeffaf şeridi omuz ölçüsünden 3-4 mm fazla kesiniz.	Ø Esneyip toplanma özelliğinden dolayı omuz dikişlerindeki bozulmaları engeller.
Ø Omuz dikişleriyle beraber omuza yerleştirerek ekstraforlu dikim işlemlerinde olduğu gibi dikişiniz.	
 Ø Dikim işlemlerini kontrol ediniz.	

Giysinin Kendi Kumaşı İle Omuz Dikiş Teknik Çalışması	
Ø Malzemeyi temin etme kolaylığı ve maliyetin düşük olması nedeni ile tercih edilir.	
Ø 1,5-2 cm genişliğinde, omuz ölçüsünden ortalama 1 cm daha uzun bir parçayı, boy ipliği yönünde kesiniz.	Ø En ipliği doğrultusunda kesilen kumaş, esneyeceği için omuzda koruma ve tutma olmayacaktır.
Ø Omuz dikişiyile beraber omuza yerleştiriniz.	
Ø Ekstraforlu dikim işlemlerinde olduğu gibi dikişiniz.	
Ø Dikim işlemlerini kontrol ediniz.	
İnce Lastik İle Omuz Dikiş Teknik Çalışması	
Ø İki yöne doğru esneyen örgü kumaşlarda kullanılır.	
Ø Lastiği kumaştan 1cm kısa kesiniz.	
Ø Parçaların üstüne lastiği yerleştiriniz.	
Ø 3 İplikli overlok makinesinde omuzu dikerken lastiği hafifçe esnetiniz.	Ø Overlok makinesinde dikiş enini, lastiğin ütüsünü kaplayacak şekilde ayarlayınız! Lastik, kumaş gerildiğinde dikişin esnemesine, daha sonra da orijinal uzunluğuna dönmesine olanak sağlayacaktır
Ø Dikim işlemlerini kontrol ediniz.	

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ KONTROL LİSTESİ

Tişörtte omuz dikişi teknik çalışmaları ile ilgili yapmış olduğunuz uygulama faaliyetindeki çalışmaları tekrar ederek değerlendirme ölçeğine göre kendiniz ya da arkadaşınızla değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
Çalışma ortamını eksiksiz olarak hazırladınız mı?		
3 İplikli overlok makinesinin ayarını işleme uygun olarak yaptınız mı?		
Omuz dikişi için gereken parçaları ölçüye uygun hazırladınız mı?		
Ekstrafor ile omuz dikişi teknik çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Kendi kumaşı ile omuz dikişi teknik çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Şerit tela ile omuz dikişi teknik çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Silikonlu şeffaf şerit ile omuz dikişi teknik çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
İnce lastik ile omuz dikişi teknik çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Dikim işlemlerinin kalite niteliklerine uygunluğunu kontrol ettiniz mi?		
Zamanı iyi kullandınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetine geri dönerek işlemleri tekrarlayınız.

UYGULAMA FAALİYETİ

2.4. Örme Kumaşlarda Yaka Temizleme İşlemleri

Örme kumaşlardan yapılan giysilerde kumaş özelliğine, model özelliğine kalite özelliğine ve isteğe göre çeşitli yaka takma teknikleri yöntemleri kullanılır.

- Ø Overlok ile
- Ø Ribana ile
- Ø Kendi kumaşı ile
 - Yaka bandı
 - Pervaz
 - Biye

İşlem Basamakları	Öneriler
Overlok İle Yaka Temizleme Ø Kesilmiş yuvarlak örme parça kumaşlar, ribana kumaşı, 3 iplikli overlok makinesi, overlok iplikleri ve ütöleme araçlarını çalışma ortamında hazırlayınız.	
Ø Yaka çevresine dikiş payı vermeyiniz.	
Ø 3İplikli overlok makinesinin dikiş ayarını sıklaştırınız.	
Ø Overlok ile yaka temizlenmede farklı bir görünüm elde etmek için yaka ucu, overlok makinesinde yuvarlanmış baskı ayarı kullanınız.!	
Ø Kumaşı esneterek dikiş.	Ø Kumaş ne kadar esnetilirse kenar o kadar kıvrılacaktır.
Ø Dikim işlemlerini kontrol ediniz.	
Ribana ile Yaka Temizleme Ø Boyun çevresi ölçüsünden ortalama 1/3 oranında kısa olacak şekilde, genişliği 6 cm olmak üzere en ipliği doğrultusunda ribana kumaşından kesin.	
Ø Ribana kısa kenarlarını overlok ile birleştiriniz.	

 Ø Parçayı, uzunlamasına ikiye katlayarak ütöleyiniz.	Ø Ribanaya göre ütü sıcaklığını ayarlayınız. Kesinlikle kumaşı esnetmeyiniz.
 Ø Ribana parçası ve yaka oyuntusunu 4 eşit parçaya bölerek işaretleyiniz.	
 Ø Ribana parçasını, işaretler çakışacak şekilde tişörtün ön yüzüne yerleştiriniz.	Ø Ribana ek dikişini, omuz dikişinden 1 cm arka bedene kayacak şekilde yerleştiriniz.

 Ø Ribana parçasının, yaka çevresine denk gelmesi için iğneler arasında ribanayı esneterek 3-4 iplikli overlok ile yaka oyuntusuna geçiriniz.	Ø İğneleme ile makine dikişi yapılırken iğnelerin makinenin iğnesine çarpmamasına çok dikkat ediniz. Ø Birleştirmeyi ribana parçasından yapınız. 6 mm dikiş payı kullanınız.
Ø Bitmiş yaka ribanasının yakanın her yerinde eşitliğini kontrol ediniz..	Ø Yaka ribanasının bitmiş ölçüsünün 2,5 cm olmasına dikkat ediniz.

Toplu üretimlerde kesinlikle topluiğne kullanmayınız!

2.4.3. Kendi Kumaşı ile Yaka Temizleme

Örme kumaşlarda giysiye kendi kumaşı ile farklı yöntemlerle yaka takma teknikleri uygulanmaktadır. Bu teknikler şunlardır:

- Ø Yaka bandı hazırlayarak
- Ø Pervaz çalışarak
- Ø Biye geçirilerek

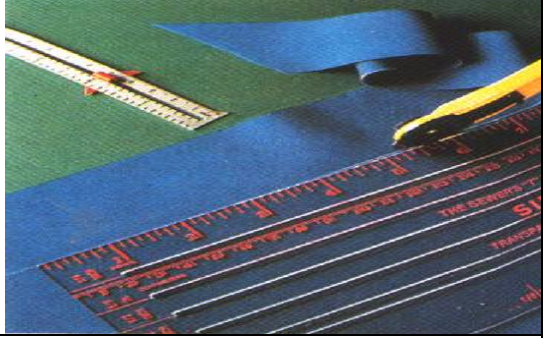
UYGULAMA FAALİYETİ

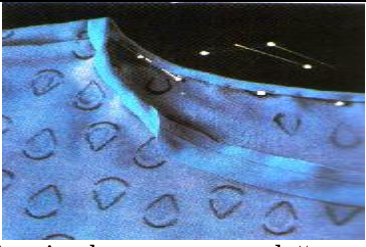
İşlem Basamakları	Öneriler
Yaka Bandı Hazırlayarak Yaka Temizleme: Ø Giysinin kendi kumaşından, boyun çevresi ölçüsünde, toplam 6,5 cm olmak üzere en ipliği doğrultusunda yaka bandı parçası kesiniz(Bkz.Ribana ile yaka temizleme).	Ø Yaka bandı uçlarına 1,3 cm dikiş payı veriniz.
Ø Yaka bant parçası, kumaşın esneme oranına göre boyun çevresi ölçüsünün 3/1 oranında kısaltınız.	Ø Yaka bandı kenarlarına 1,3 cm pay veriniz.
Ø Yaka bandı uçlarını overlok ile birleştiriniz.	Ø 6 mm dikiş payı kullanınız.
Ø Parçayı uzunlamasına ikiye katlayarak ütölünüz.	Ø Ütü sıcaklığını kumaşın özelliğine göre ayarlayınız.
Ø Yaka bant parçasını ve yaka oyuntusunu 4 eşit parçaya bölüp iğnelerle işaretleyiniz (Bkz.Ribana ile yaka temizleme).	Ø Uygun toplu iğne seçimi yapınız
Ø Yaka bant parçasının ve yaka oyuntusunun işaret iğneleri çıkışacak şekilde, yaka bandı tişörtün ön yüzünden iğnelenir(Bkz.Ribana ile yaka temizleme).	Ø Yaka bant dikişi, omuz dikişinden 1 cm arka bedene kayacak şekilde veya arka ortasına gelecek şekilde yerleştirilir.
Ø Yaka bant parçasının yaka çevresine denk gelmesi için iğneler arası esnetilerek overlok ile yaka oyuntusuna geçiriniz(Bkz.Ribana ile yaka temizleme).	Ø Birleştirmeyi bant parçası üzerinden yapınız. 6 mm dikiş payı kullanınız.
Ø Yaka çevresinden çıma veya gaze dikişi yapınız.	Ø 0.7 cm genişliğinde 1cm' de 5 batış makineye gaze veya çıma ayağı takınız.
Ø Bitmiş yaka bandının kontrolünü yapınız.	Ø Yaka bandının bitmiş ölçüsünü 3 cm alınız.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
Pervaz ile Yaka Temizleme Ø Pervaz Kalıbı Hazırlama: Yaka oyuntusundan bedene doğru 4 cm genişliğinde kopya alınız. Ön ortası, arka ortası, omuz işaretleri ve düz iplik işaretlerini belirleyiniz. Ön ve arka yaka oyuntusu için şekline göre ayrı ayrı yaka pervaz kalıbı hazırlayınız.	 Ø Tam pervaz Yarım Pervaz
Ø Pervaz kalıplarının hazırlanmasına göre (tam ve yarım kalıp) kumaş kesimini yapınız.	Ø Pervazın omuz dikişi ve yaka oyuntusu kısmına 6 mm dikiş payı veriniz.
Ø Pervazda kumaşın tersine tela yapıştırınız.	Ø Kumaş özelliğine göre tela seçiniz
Ø Ön ve arka yaka pervazının omuzları birbirine düz dikişle birleştiriniz.	Ø Overlok makinesi ayarını kontrol ediniz. Ø Makine ayarını kontrol ediniz.
Ø Pervaz dış kenarlarını overlokla temizleyiniz.	Ø Dikiş sırasında kumaşın dikiş payının kesilmemesine dikkat ediniz.
Ø Omuzları dikilen yaka pervazları, kumaş yüzü ve pervaz yüzleri üst üste gelecek şekilde yaka oyuntusuna overlok ile geçiniz.	Ø Pervaz omuz dikişleriyle, beden omuz dikişlerinin ön ve arka orta işaretleri denk getiriniz.. 6 mm dikiş payı kullanınız.
Ø Payları, pervaza yatırınız ve çıma dikişi (ütü dikişi) çekiniz.	 Ø Bu dikiş, payların dış tarafa dönmesini engelleyiniz. Ø Pervazın tersi
Ø Pervazı içe döndürünüz ve ütöleyiniz.	Ø Ütü ayarını kontrol ediniz. Esnetmeden ütöleyiniz.
Ø İsteğe bağlı olarak giysinin yüzünden çekilen süs dikişiyle, pervaz ucu bedene tutturunuz.	Ø Süs dikişi pervazın kıvrılıp pot yapmasını önleyiniz.
Ø Bitmiş pervaz kontrolünü yapınız.	Ø Dikişlerin düzgünlüğünü, form düzgünlüğünü ve dikiş ayarlarını kontrol ediniz.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
- Ø Biye ile Yaka Temizleme: - Ø Giysinin kendi kumaşından 5 cm genişliğinde verev şerit kesiniz..	- Ø Kumaş genişliği istenilen biye genişliğinin 7 katı olmasına dikkat ediniz. Biye genişliğinin 7 mm olmasına dikkat ediniz. - Ø Biye parçalarını tam verevden kesiniz.
Ø Verev şeridin ters yüzleri birbirine bakacak şekilde, uzunlamasına ikiye katlanarak ütüleyiniz.	Ø Dikkatli çalışınız.
Ø Giysinin omuzlarını birleştiriniz. 	- Ø Dikiş paylarına dikkat ediniz. - Ø Payın kesilmemesi yaka açıklığında kapanmaya neden olur.
Ø Yaka oyuntusundaki payı tamamen kesiniz.	

 Biyenin makineyle yakaya geçirilmesi: Ø Yaka kenarı ile biye kenarını karşılaştırınız. Biyeyi hafifçe esneterek yaka oyuntusuna düz dikişle geçiriniz	- Ø Biye ucu açık omuz dikişine denk gelmelidir. Biye, yaka oyuntusuna geçirilirken enine eşit dikiş payı kullanınız (7mm). Biyenin yaka oyuntusuna yerleşimi - Ø İğneleme ile makine dikişi yapılırken iğnelerin makinenin iğnesine çarpmasına çok dikkat ediniz.
 Ø Biyeyi yaka oyuntusuna doğru ütöleyiniz ve yaka oyuntusunun üstünden giysinin içine doğru katlayınız.	- Ø Yaka oyuntusu şeklini bozmamaya dikkat ediniz. - Ø Dikişleri dışa doğru ütöleyerek tam açılmasını sağlayınız.
 Ø Giysinin ön yüzünden, biye parçası ile kumaş arasından makine çekiniz.	- Ø Makine dikişini biyenin serbest kenarına tutturunuz. - Ø Toplu üretimlerde kesinlikle toplu iğne kullanmayınız

Ø Açık bırakılan omuz dikişiyile biye ucunu overlokla birleştiriniz.	Ø Kestirmemeye dikkat ediniz
Ø Biye çalışmalarında biye aparatı kullanmak daha düzgün ve kolay çalışma sağlar. Makineye baskı ayağıyla beraber biye aparatı takınız.	Ø Biye aparatının genişliğiyle biye parçasının genişliği kesinlikle aynı olmalıdır.

2.5. Yuvarlak (Hafif) Örme Kumaşlarda Kol Takmada Dikkat Edilecek Noktalar

Örme kumaşın esneme özelliğinden dolayı potluklar, çekme, dikişlerinde büzülme, dönme gibi kol takımından kaynaklanan çeşitli hatalar olabilir.

Kolda bu hataların olması, giysinin görüntüsünü bozacak, kullanımını azaltacak ve giysinin kalitesini düşürecektir. Bu hatalara yer vermemek için kol takımında aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir. Kol yerleştirmede kol ortası çıt yeri ve omuz dikişi karşılıklı gelmelidir.

Şekil 2.14

- Ø Kol parçası ile kol evi yüz yüze gelecek şekilde yerleştirilmelidir.
- Ø Kol dikişi, pili, büzgü, potluk olmaması için koldan dikilmelidir.
- Ø Esnemeleri önlemek için kol, bedene kol altından başlanarak birleştirilir.
- Ø Kol bedene takıldıktan sonra, kol altıyla yan dikişler beraber birleştirilir.
- Ø Kumaşa uygun makine iğnesi ve dikiş ayarı seçilmelidir.

2.6. Yuvarlak (Hafif) Örme Kumaşlarda Etek Ucu ve Kol ağzı Temizleme Teknikleri

Etek ucu ve kol ağzı temizleme işlemleri, giysinin kumaş ve model özelliklerine göre değişik tekniklerde yapılır. Temizleme tekniğine uygun çalışma araç ve gereçleri kullanılır. Bu uygulama giysinin görüntüsünü belirlemede önemli etkindir. Giysilere uygulanan etek ucu ve kol ağzı temizleme işlemleri şunlardır:

- Ø Overlok ile
- Ø Ribana ile
- Ø Reçme ile

Bkz. Makine Parkı Belirleme

UYGULAMA FAALİYETİ

2.6.1. Overlok ile Etek Ucu ve Kol Ağzı Temizleme İşlemleri

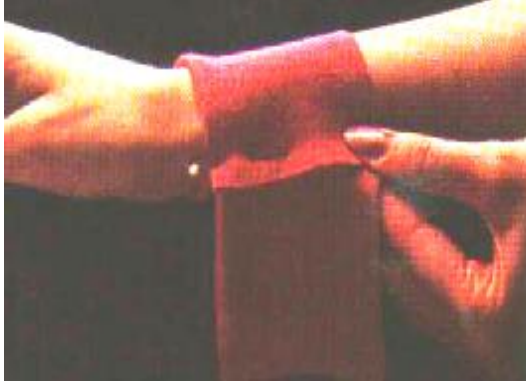
Overlok dikişi, parçaları birleştirme, kenarları ve payları temizleme, giysileri süs dikişi olarak süsleme gibi birçok kullanım alanına sahiptir. Giysilerin etek ucu ve kol ağzı temizleme işleminde de kullanılmaktadır. Esnetme ne kadar fazla olursa, kenar o kadar kıvrılacak farklı bir tarza temizlenecektir.

Overlok ile temizlenecek yaka ucuna ve kol ağzına dikiş payı vermeyiniz!

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Kol altı ve yan dikişlerin birleştirme dikişini yapınız. 	Ø Overlok makinesinde etek uçlarına ve kol ağzlarına kıvrımlı bir görünüm vermek için yuvarlanmış baskı ayarı kullanılır. Ø Kumaş, dikim sırasında esnetilir.
Ø Yuvarlak örme kumaşlarda “Overlok ile yaka temizleme “ teknik çalışmasındaki işlemleri etek ucu ve kol ağzı temizleme işlemlerinde uygulayınız.	
Ø Dikim işlemlerini kontrol ediniz.	

UYGULAMA FAALİYETİ

2.6.2. Ribana ile Etek Ucu ve Kol ağzı Temizleme

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Ribana kumaşı, kol ağzı ve etek ucu ölçüsünden ortalama (kumaş esneme oranına göre) 1/3 oranında kısa ve 6,3cm genişliğinde en ipliği doğrultusunda kesin.	Ø Ribananın dikiş payları her tarafta toplam 1,3 cm' dir. Ø Ribana kenarlarına toplam 1,3 cm pay veriniz.
Ø Ribana parçasının uçlarını overlok ile birleştiriniz.	Ø 6 mm dikiş payı kullanınız.
Ø Ribana parçasını uzunlamasına ikiye katlayarak ütöleyiniz.	Ø İş kazalarına karşı güvenlik kurallarına uyunuz.
Ø Ribana parçalarını, kol ağzı ve etek ucu 4 eşit parçaya bölünerek iğnelerle işaretleyiniz. Ø İğneler çıkışacak şekilde ribana parçalarını tişörtün ön yüzüne iğneleyiniz.	Ø *Uygun topluiğne seçimi yapınız. Ø Kol ribana ucu kol altı dikişine gelecek şekilde: Ø Etek ucu ribanasının ucu yan dikişe gelecek şekilde yerleştiriniz.
Ø Ribana parçalarının kol ağzına ve etek ucuna denk gelmeleri için iğneler arasını esneterek, kol ağzı ve etek ucu ribanalarını overlok ile bedene geçiriniz.	Ø Birleştirme işlemlerini ribana parçalarından yapınız. Ø 6 mm dikiş payı veriniz. Ø Ribana genişliğinin her yerde eşit olmasına dikkat ediniz.

Ø Kol ağzı ve etek ucu ribana çevrelerinden çıma ve gaze dikişi çekilebilirsiniz.	- Ø 0,7 cm genişliğinde 1 cm de 5 batış - Ø Gaze dikişine kol altından dikmeye başlayınız. - Ø Makineye gaze ayağı takınız! - Ø Dikiş bitiminde sağlamlaştırma yapınız.
- Ø Bitmiş ribana kontrollerini yapınız. - Ø Toplu üretimlerde kesinlikle toplu iğne kullanmayınız	Ø Kol ağzı ve etek ucu ribana genişliklerini 2,5 cm alınız.

2.6.3. Reçme ile Kol ağzı ve Etek Ucu Temizleme

Reçme, örme kumaştan yapılan giysilerin etek ucu ve kol ağzlarında kullanılan temizleme tekniğidir. Reçme, reçme makinelerinde yapılır. Üste iki dikiş altta ise tek dikiş olarak görünür. Reçme, en çok tercih edilen ve kullanılan bir tekniktir.

Etek ucu ve kol ağzı reçme çalışmalarında bir miktar esneme olacağı için, kumaşın esneme oranına göre paylarda eksiltme yapılır.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ KONTROL LİSTESİ

Yuvarlak örme kumaşlarda yaka, etek ucu-kol ağzı temizleme ve kol takma teknik çalışmaları ile ilgili yapmış olduğunuz uygulama faaliyetindeki çalışmaları tekrar ederek değerlendirme ölçeğine göre kendiniz ya da arkadaşınızla değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
Çalışma ortamını eksiksiz olarak hazırladınız mı?		
3 İplikli overlok makinesinin ayarını işleme uygun olarak yaptınız mı?		
Yaka dikimi için gereken parçaları ölçüye uygun hazırladınız mı?		
Overlok dikişi ile yaka teknik çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Kendi kumaşından bant ile yaka dikişi teknik çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Kendi kumaşından pervaz ile yaka dikişi teknik çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Kendi kumaşından biye ile yaka dikişi teknik çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Overlok dikişi ile etek ucu ve kol ağzı teknik çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Ribana ile etek ucu ve kol ağzı teknik çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Bedene kol takma işlemlerini kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Dikim işlemlerinin kalite niteliklerine uygunluğunu kontrol ettiniz mi?		
Temiz ve düzenli çalıştınız mı?		
Zamanı iyi kullandınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetine geri dönerek işlemleri tekrarlayınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 3

AMAÇ

Bu faaliyette kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında tişört dikimini kalite niteliklerine uygun olarak yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

İşletmelerde tişört dikimin işlemlerini araştırarak kullanılan dikim tekniklerinden dosya hazırlayınız.

3. TİŞÖRT DİKİMİ

3.1. Tişört Dikim Planı

Dikim planında her bir çalışma işlemi için çalışma araçları, tahmini ve gerçekleşen süreler verilir. Ürünlerin nasıl ve ne ile üretileceğine karar verilir. Bu plan, hazır giyim işletmelerinde iş akış planı olarak da düzenlenmektedir.

3.1.1. Dikim Planı Hazırlarken Dikkat Edilecek Noktalar

- Ø Modelin bütün detayları doğru olarak analiz edilmelidir.
- Ø Üretim sırasında uygulanacak teknikler ve metotlar bilinmelidir.
- Ø Ürünün dikiminde işlem basamakları doğru olarak sıralanabilmelidir.
- Ø Kalite özellikleri ve toleransları saptanmalıdır.
- Ø İşlem basamaklarına uygun çalışma araçları saptanmalıdır.

3.1.2. Makine Parkı Belirlemede Dikkat Edilecek Noktalar

Makine parkı belirlenirken çalışma araçlarının işlevlerinin bilinmesi ve dikim planındaki her işlem basamağına uygun çalışma aracı seçilir.

- Ø Örne kumaşlarda kumaşın delinmemesi, yıpranmaması için yuvarlak uçlu makine iğneler kullanılmalıdır. Numaralar, 60-8-100 16 arasında değişir.
- Ø Bazı dikişlerin dikiminde kaliteyi ve hızı arttırmak amacıyla aparatlar kullanılmalıdır (Gaze ayağı, biye aparatı vb).
- Ø Tişört birleştirme dikişlerinde zincir dikiş, 3 ya da 4 iplik overlok kullanılmalıdır.
- Ø Etek ucuna veya kol ağızlarına kıvrık overlok yapmak için şarj makinesi kullanılması, kaliteyi ve verimi artırır.
- Ø Kullanılacak ütü uygun özellikte olmalıdır.

Ø Çalışma araçlarının dağıtım ve yerleştirilmesi iş akış planına uygun olmalıdır.

3.1.3. Tişört Dikim Planı

İŞ PLANI		
İşlem No	AKIŞ BASAMAKLARI	Çalışma Aracı
1	Yaka ribana - bant uçlarının birleştirilmesi	3-4 İplik. Overlok
2	Omuz birleştirilme (ekstrafor konularak) sağ+sol	3-4 İplik. Overlok
3	Yaka bantı-ribananın bedene geçirilmesi	3-4 İplik. Overlok
4	Kolların bedene takılması sağ+sol	3-4 İplik. Overlok
5	Yan dikişlerin birleştirilmesi (kol ucundan başlayarak) sağ+sol	3-4 İplik. Overlok
6	Kol ağzı ve etek ucunun overlok ile temizlenmesi	3-4 İplik. Overlok
7	Kol, yan dikiş paylarının tutturulması	DSM
8	İpliklerinin temizlenmesi	Makas
9	Son ütü, son kontrol + paketlenme	Ütü
10	Etek ucu temizleme	3-4 İplik. Overlok

UYGULAMA FAALİYETİ

3.2. Tişört Dikim İşlemleri

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Tişört kalıplarını, yuvarlak örme kumaşı, makas, 3-4 iplikli overlok makinesi, overlok iplikleri, DSM ve ütöleme araçlarını çalışma ortamında hazırlayınız.	
Ø İplik takarak ve dikiş ayarlarını yaparak makineleri dikime hazırlayınız.	
Ø Tek ürün kesimi için yuvarlak örme kumaşı kat yerinden may takibi yaparak kesiniz.	Ø Ön-arka ortasının kumaş kenarına gelmemesi için kumaşı keserek ayırınız.
Ø Tişört kumaşını masanın iki kenarı ile karşılaştırarak masaya seriniz.	Ø Kumaş kenarında eğrilikler varsa keserek düzeltiniz.
	Ø Kalıplar üzerindeki düz boy iplik işaretlerini ilmek çubuğuna paralel yerleştiriniz.
Ø Tişört şablonlarını en ekonomik şekilde kumaş üzerine yerleştiriniz. Kumaş kenarı ile kalıptaki DBİ işaretleri arasını mezura ile ölçerek eşitleyiniz.	
Ø Sağ ve sol tüm bedeni tamamlayacak şekilde şablonları çevirerek yerleştiriniz.	

Ø Yerleştirilen kalıpların etrafından çiziniz. Kalıplar üzerindeki tüm işaretleri kumaşa geçiriniz.

Ø Ön- arka ortası, kol ortası, ön kol kumaşa işaretlerini alınız.

Ø Kalıpları kumaş üzerinden kaldırarak kesimini yapınız.

Ø Kesilen parçaları kontrol ediniz.

Ø Overlok makinesi ayarının dikime uygunluğunu kontrol ediniz.

Ø Kesilmiş ön ve arka beden parçalarını yüz yüze kapatınız. Bir omuz hattını üst üste yerleştiriniz.

Ø 3-4 iplikli overlok makinesinde ekstrafor yerleştirerek omuz dikişini yapınız.

Ø Ekstraforun fazlasını kesiniz.

Ø Yaka bandını ortadan boyuna ikiye katlayınız. Yaka bandı ile tişört yüz yüze bakacak şekilde yerleştirerek yaka çevresine dikiş.

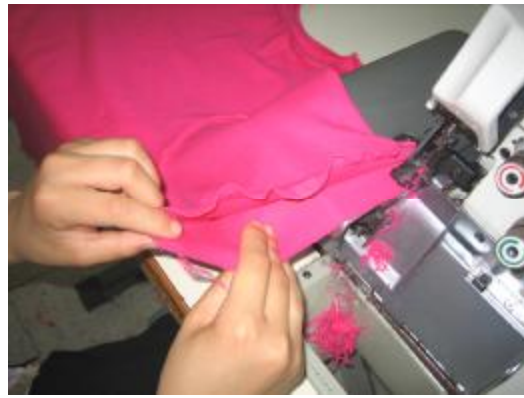

Ø Diğer omuzu da yüz yüze kapatarak omuz dikiş hattı boyunca ekstrafor yerleştiriniz.

Ø Yakadan başlayarak omuz dikişini overlok makinesinde dikiş.

Ø Ön kol, ön beden ile yüz yüze bakacak şekilde kolu bedene yerleştiriniz.

 Ø Beden altta kalacak şekilde overlok makinesine yerleştirerek kolu bedene takınız.	Ø Kol ortası işaretini omuz ile çakıştırınız.
Ø Diğer kolu da aynı şekilde bedene yerleştirerek dikimini yapınız.	
Ø Ön ve arka bedenın kol altı ve yan dikişlerini yüz yüze bakacak şekilde yerleştiriniz.	
 Ø Kol ucundan başlayarak, kol altı ve yan dikişleri overlok makinesinde tersten birleştiriniz.	 Ø Kol altında dikişlerin kaymamasına ve etek ucunda parçaların eşit gelmesine dikkat ediniz.
Ø 3 İplikli overlok makinesinin dikiş ayarını sıkılaştırınız.	

Ø Kol ağzı ve etek ucunda kıvrımlar oluşturunuz.

Ø Kol ağzı ve etek ucunu gerdirerek 3 iplikli overlok makinesinde temizleyiniz.

Ø Kol ağzında kol alt dikişi, etek ucunda yan dikiş ve yakanın overlok dikişini arka bedene yatırarak düz sanayi makinesinde 2 mm'den, 1 cm uzunluğunda pekiştirme dikişi yapınız.

Ø Tişört dikim işlemlerini kontrol ediniz.

Ø İpliklerini temizleyiniz.

Ø İpliklerin tümünü temizleyiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ KONTROL LİSTESİ

Tişört dikimi ile ilgili yapmış olduğunuz uygulama faaliyetindeki çalışmaları tekrar ederek değerlendirme ölçeğine göre kendiniz ya da arkadaşınızla değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
Tişört dikimi için çalışma ortamını eksiksiz olarak hazırladınız mı?		
Tişört dikim planını tekniğe uygun olarak hazırladınız mı?		
Tişört dikiminde makine parkını doğru olarak belirlediniz mi?		
Dikimi yapılacak tişörtün malzeme seçimini asgari çalışma talimatlarına uygun yaptınız mı?		
Tişört dikiminde kullanılan makinelerin dikiş ayarlarını asgari çalışma talimatlarına uygun olarak yaptınız mı?		
Tişörtün ekstraforlu omuz dikişini tekniğine uygun olarak yaptınız mı?		
Tişörtte kendi kumaşından bant ile yaka çalışmasını kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Tişört kolunu tekniğe uygun olarak bedene taktınız mı?		
Tişört kol altı ve yan dikişlerini kalite niteliklerine uygun olarak diktiniz mi?		
Tişörtün kol ağzını overlok ile kalite niteliklerine uygun olarak temizlediniz mi?		
Tişörtün etek ucunu overlok ile kalite niteliklerine uygun olarak temizlediniz mi?		
Pekiştirme dikişlerini kalite niteliklerine uygun olarak yaptınız mı?		
Dikim sonrası ipliklerini temizlediniz mi?		
Çalışmalarınız süresince iş güvenliği ve çevre güvenliği kurallarına uydunuz mu?		
Araç gereçleri yerinde ve doğru kullandınız mı?		
Çalışmalarınız temiz ve düzgün mü?		
Çalışmalarınızı planlanan zamanlarda tamamladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetine geri dönerek işlemleri tekrarlayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet kapsamında kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplayarak değerlendiriniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi örme kumaşlarda omuz dikişlerine çeşitli gereçler konulmasının nedenidir?
A) Kumaşta delinme ve esnemeyi önleme
B) Kaliteyi yükseltme
C) Süsleme
D) Omuzları çatma
2. Aşağıdakilerden hangisi örme kumaşlarda omuz dikişinde **kullanılmaz?**
A) Ekstrafor
B) Şerit tela
C) İnce deri
D) İnce lastik
3. Aşağıdaki yaka tekniklerinden hangisi özelliği olan farklı bir kumaşın geçirilmesiyle yapılmaktadır?
A) Kendi kumaşı
B) Ribana
C) Pervaz
D) Reçme
4. Giysinin kendi kumaşından yaka temizlemeye aşağıdakilerden hangisi girer?
A) Reçme
B) Yaka bandı
C) Ribana
D) Overlok
5. Yaka pervazında ütü dikişi yapılmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
A) Süs olarak
B) Pervazı yakaya geçirmek
C) Telayı pervaza tutturmak
D) Pervazın dışa dönmesini önlemek
6. Aşağıdakilerden hangisi örme kumaş kol takımında dikkat edilecek noktalardan **değildir?**
A) Kol dikişinin koldan yapılması
B) Kumaşın ütülü olması
C) Uygun makine iğnesi seçimi
D) İşaretlerin karşılıklı gelmesi

7. Aşağıdaki temizleme işlemlerinden hangisine dikiş payı **verilmez?**
- A) Overlok
 - B) Biye
 - C) Reçme
 - D) Pervaz
8. Biye aparatı seçiminde aşağıdakilerden hangisine dikkat edilir?
- A) Aparat genişliğiyle biye genişliğinin aynı olmasına
 - B) Aparatın kaliteli olmasına
 - C) Aparatın kumaşa uygun olmasına
 - D) Aparatın makineye kolay takılmasına

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız.

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonucunda yanlış cevaplarınız varsa öğrenme faaliyetine dönerek eksik olduğunuz konuyu tekrar ediniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 4

AMAÇ

Bu faaliyette kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında tişört son ütü ve son kontrol işlemlerini kalite niteliklerine uygun olarak yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Tişört üretimi yapan bir firmada son ütü ve son kontrol işlemlerini nasıl yapıldığını araştırınız. Elde ettiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. TİŞÖRT SON ÜTÜ VE SON KONTROL İŞLEMLERİ

4.1. Son Ütüleme İşlemleri

Giysi üretiminde, dikim işlemleri arasında ve dikim işlemleri tamamlandıktan sonra form vermek, yüzeyi düzgünleştirmek ve dikişleri açmak amacıyla ütüleme işlemi gerekmektedir. Ütülemede kumaşın cinsine ve ütüleme amacına uygun ütüleme araç gereçleri seçerek uygun ısı ve buhar ayarları yapılmalıdır. Küçük parçaların hazırlanması sırasında dikiş açma, kenar kıvrırma, şekil verme amacıyla yapılan ara ütüler üretimi kolaylaştırmaktadır. Bitmiş giyside ütülemenin amacı; giyside üretim sırasında meydana gelen kırışıklık ve katlanmaları yok etmek, dikişleri yerleştirmek ayrıca giysinin görünümünü güzelleştirmektir.

Ütüleme işlemi başarılı dikiş dikmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Kusursuz bir sonuca ulaşmanın en iyi yolu her dikilen parçanın dikkatlice ütülendikten sonra kontrol edilmesidir.

4.1.1. Tişört Ütülemede Dikkat Edilecek Noktalar

- Ø Ütü ısısı kumaş özelliğine göre ayarlanır.
- Ø Ütü sıcaklığı kumaş örnekleri üzerinde denir.
- Ø Ütü altının ve ütü yapılacak yerin temiz olmaması giyside kalıcı lekelerden oluşabilir.
- Ø Örme kumaşların ütülenmesinde giysiye çok fazla buhar vermek esneme yapacağı için ölçü değişikliğine neden olur.
- Ø Ütü giysinin üstünde çeşitli yönlerde dolaştırılmadan dokuma yönüne göre (boy iplik yönü) hafifçe bastırılıp kaldırılır.
- Ø Havlu ve triko türü örme kumaşlardan yapılmış giysiler, buhar ütüsü verilerek ütülenir. Ütünün direkt basılması, ütünün iz yapmasına, renk değişimlere neden olur.
- Ø Ütüleme yaparken giyside kat yerleri oluşturulmamalıdır. Ütü çizgilerinin kol üstü ve yan dikişlerde birbirini takip etmesine dikkat edilmelidir.

UYGULAMA FAALİYETİ

4.1.2. Tişört Son Ütüleme İşlemleri

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Ütü yapılacak çalışma ortamını hazırlayınız.	Ø Geniş paskaralı ütü masası tercih ediniz. Ø Ortamın aydınlık olmasına dikkat ediniz. Ø Ütünün altına kumaşın zarar görmemesi için koruyucu altlık takınız.
Ø Ütüleme ısısı ve buhar ayarını kumaş özelliğine göre yapınız.	
Ø Tişörtü ön yüzünden ütü masasına yerleştiriniz.	Ø Esnetmeden ve tişörtün formunu bozmadan sermeye dikkat ediniz.
 Ø Önce omuz, yaka ve kol altı dikişlerini sonra yan dikişleri yerleştirerek ütüleyiniz.	
	Ø Ön yaka izinin arka bedene çıkmamasın dikkat ediniz.

Ø Kol üstünde düzgün bir çizgi oluşturarak kolları ütöleyiniz.	Ø Kıvrımlı hatların üzerine ütü basmayınız. Ütüleme işleminden sonra mutlaka soğutma işlemi uygulayınız.
Ø Ön beden ve arka beden düz yüzeylerini ütöleyiniz. 	Ø Tişörtü ütü masasından kaldırmadan soğutma işlemi yapınız. Ø İlmek çubuğu doğrultusunda ütüleme yapınız. Ø Kıvrımlı hatların üzerine ütü basmayınız.
Ø Arka bedeni ütöleyiniz.	Ø Tişörtü ütü masasından kaldırmadan soğutma işlemi yapınız. Ø Kıvrımlı hatların üzerine ütü basmayınız. Ütülerken ön yaka oyuntusu izinin arka bedende çıkmamasına özen gösteriniz
Ø Bitmiş ütü kontrolünü yapınız.	Ø Ütüleme hatalarını gideriniz

4.2. Tişörtte Son Kontrol İşlemleri

Kalite kontrol, bir ürünün üretimi sırasında oluşabilecek hataları engellemek, en aza indirmek veya oluşan hataların düzeltilmesini sağlamak amacıyla yapılır. Giysinin ütülenmesinden sonra giysiye son kontrol işlemleri yapılır. Dikilen üründe, model özelliklerinin, dikim tekniklerinin ve ölçülerin istenilen nitelikte olup olmadığının kontrolü yapılır.

4.2.1. Duruş Formu Kontrolü

Temizlenip düzgün olarak ütülenen üründe, duruş formu kontrolü yapılır. Duruş formu, ürünün görünüşünün ve kişi üzerindeki duruşunun değerlendirildiği kontroldür.

4.2.2. Ölçü Kontrolü

Son kontrol işlemlerinde ölçü kontrolü büyük önem taşır. Ölçü sapmaları, kullanılan malzemelerden, dikim tekniklerinden ve dikiş hatalarından kaynaklanabilir. Bu hataların giderilmesi için gerekli kontroller yapılarak giderilir.

Dikilen ürün, pürüzsüz bir yüzey üzerine çok düzgün bir şekilde serilir. Giysi gerilmeden ve herhangi bir baskı uygulanmadan model tanımlamada belirtilen yerlerden, ölçülerin (ön genişlik, kol uzunluk, kol genişlik, omuz, yaka açıklığı yaka yüksekliği, boy) mezürle kontrolleri yapılır.

Ölçü sapmalarının belirlenen ölçü toleransların (kalite nitelikleri tablosu ve ölçü kontrol listesindeki) dışına çıkmaması gerekir.

Ölçü Hatalarının Nedenleri

Kumaş Özelliklerine Bağlı Hatalar

Kumaşlarda ütüleme sırasında buhar etkisiyle toplanma veya çekme olabilir.

Dikim Özelliklerine Bağlı Hatalar

- Ø Çıma dikişine verilen pay ile gaze dikişine verilen payların farklı olması, üç iplik overlokta kullanılacak pay ile 4 iplik overlokta kullanılacak paylar farklı olabilir.
- Ø Etek ucu ve kol kıvrımları istenilen ölçüde olmayabilir.
- Ø Overlok makinesinde gereğinden fazla kestirme yapıldığı için göğüs kol evi ve bel ölçüleri eksik olabilir.
- Ø Reçme makinelerinde bozuk ayarlardan dolayı kumaşın esnemesi sonucu etek ucu ölçüsü büyük olabilir.
- Ø Yaka takma işlemi sırasında gereğinden fazla kestirme yapılıyor ise yaka yüksekliği ölçüsü eksik gelir.

Yardımcı Malzeme ve Aksesuar Özelliğine Bağlı Hatalar

- Ø Kullanılan dikiş ipliğinin ütülemeyle çekmesi sonucu dikim yerinin büzülerek ölçü değeri değişebilir.
- Ø Giysiyi süslemede kullanılan şerit, dantel gibi malzemelerin dikiş ve ütüleme sırasında esneyerek ve çekerek ölçüyü değiştirebilir.

Tişört Ölçü Kontrol Listesi

Ölçüm Yeri	Tolerans (+)mm	Tolerans (-)mm	Ölçülen (+)mm	Ölçülen (-)mm
Omuz genişliği	5	5		
Yaka genişliği	3	3		
Yaka düşüklüğü	3	3		
Kol boyu	5	5		
Kol ucu genişliği	5	5		
Kol evi derinliği (Pazu genişliği)	5	5		
Göğüs genişliği	10	10		
Boy	10	10		
Etek ucu genişliği	10	10		
Yaka çevresi	10	10		

4.2.3. Malzeme Uyum Kontrolü

Bitmiş ürüne uygulanan kontrol işlemlerinden biridir. Giyside ana ve yardımcı malzemelerin özelliklerinin uyumlu olması kaliteyi etkileyen en önemli unsurdur. Yanlış ve uyumsuz malzeme kullanımı, giyside duruş ve görüntü bozulmasına, ölçülerde hatalara neden olabilir.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Son kontrol yapılacak çalışma ortamını hazırlayınız.	
Duruş Formu Kontrolü Ø Tişörtü ölçüye uygun canlı yada cansız mankene giydiriniz.	
 Ø Manken üzerinde kolların duruşunu kontrol ediniz.	
 Ø Manken üzerinde yaka formunun uygunluğunu kontrol ediniz.	
 Ø Etek ucu ve kol ağzı formunun modele uygunluğunu kontrol ediniz.	
Ø Dikişlerin kalite niteliklerine uygunluğunu kontrol ediniz.	Ø Dikişte kayma, kopma, açılma, büzülme kontrolü yapınız.
Ø Leke ve iplik kalıntılarını kontrol ediniz.	

Ütüleme kalitesini kontrol ediniz.	
Ölçü Kontrolü Ø Ölçü kontrolü için bitmiş ürün tişört, masa ,mezura, kağıt, kalem ,kalite nitelikleri ve ölçü kontrol listesini çalışma ortamında hazırlayınız.	
 Ø Son ütüsü yapılan tişörtü masa üzerine yerleştiriniz.	Ø Ölçü alınacak yeri uygun pozisyonda masaya yerleştiriniz.
 Ø Tişört üzerinden omuz genişliği ölçüsünü alınız.	Ø Alınan ölçüleri not ediniz.
Ø Tişört üzerinden yaka genişliği ölçüsünü alınız.	Ø Ölçü alınacak yeri uygun pozisyonda masaya yerleştiriniz. Ø Alınan ölçüleri not ediniz.
Ø Tişört üzerinden yaka düşüklüğü ölçüsünü alınız.	Ø Alınan ölçüleri not ediniz.

 Ø Tişört üzerinden kol boyu ölçüsünü alınız.	Ø Ölçü alınacak yeri uygun pozisyonda masaya yerleştiriniz. Ø Alınan ölçüleri not ediniz.
 Ø Kol oyuntu ölçüsünü alınız.	
 Ø Tişört üzerinden kol ucu genişliği ölçüsünü alınız.	Ø Alınan ölçüleri not ediniz.
Ø Tişört üzerinden pazu genişliği ölçüsünü alınız.	Ø Ölçü alınacak yeri uygun pozisyonda masaya yerleştiriniz. Ø Alınan ölçüleri not ediniz.

 Ø Tişört üzerinden göğüs genişliği ölçüsünü alınız	Ø Alınan ölçüleri not ediniz.
 Ø Tişört üzerinden boy ölçüsünü alınız.	Ø Ölçü alınacak yeri uygun pozisyonda masaya yerleştiriniz.
 Ø Tişört üzerinden etek ucu ölçüsünü alınız.	
Ø Tişört üzerinden yaka çevresi ölçüsünü alınız	
Ø Alınan ölçüleri kalite nitelikleri ve ölçü kontrol listesi ile karşılaştırınız.	
Malzeme Uyum Kontrolü	
Ø Bitmiş ürün tişörtü inceleyerek malzeme uyum kontrolünü yapınız.	
Ø Kullanıldıysa ribana kumaş ile ana kumaşın uyumu renk, incelik, kalınlık bakımından kontrol ediniz.	

Ø Omuz dikişlerinde kullanılan malzemelerin ekstraforun kumaşla uyumunu kontrol ediniz.	
Ø Dikiş ipliğinin kalitesi, kalınlık-incelik ve renginin kullanılan kumaşa uygunluğu kontrol ediniz.	
<p>Ø Süsleme ve aksesuarların uygulanış şeklini kontrol ediniz.
Ø Kullanılan talimat etiketlerinin uygunluğunu kontrol ediniz.</p>	

4.2.4. Tişörtte Kritikler Doğrultusunda Düzeltme İşlemleri

Ürün bitiminde yapılan kontrol işlemleri sonucunda giysinin duruş formunda, kalıptan kaynaklanan bozukluklar, ölçü kontrolünde sapmalar ve kullanılan malzemelerde uyumsuzluk var ise düzeltme işlemleri yapılır.

Kalıpta Düzeltme

Duruş formu ve ölçü kontrol işlemlerinde giysinin yaka formu, kol formu, kol genişliği, kol boyu, etek boyu gibi, kumaşın esneme özelliğinden veya üretim sırasında dikim işlerinden kaynaklanan bozukluklar var ise kalıpta düzeltme işlemlerine gidilir.

- Ø Yakaya geçirilmek için kesilen ribana veya yaka bandı parçası kumaşın esneme özelliğinden dolayı yaka çevresine kısa ve uzun geliyorsa kalıplarda eksiltme veya uzatma yapılır.
- Ø Kol genişliği, dar ise yan dikişlerden aşağıya düşülerek veya geniş ise yan dikişlerden yukarıya çıkılarak kol oyuntusu tekrar çizilir.
- Ø Yaka açıklığı fazla ise yaka oyuntusunda kapatma yapılar açıklık az ise, bedenden aşağıya düşülerek yaka oyuntusu kalıp üzerinde tekrar çizilir.
- Ø Kol boyu veya etek boyu kısa ise kalıplar uzatılarak, uzun ise kalıplar kısaltılarak düzeltme yapılır.

Malzemede Değişiklik Yapma

Malzeme uyum kontrolünde örme kumaş, ribana kumaş, ekstrafor, tela, iplik, aksesuar gibi malzemelerde:

- Ø Yıkama ve ütölemede farklı çekme ve esneme oranları
- Ø İncelik-kalınlık farkı
- Ø Renk uyumsuzluğu
- Ø Kullanım amacına uygun olmayan malzeme
- Ø Giysiye orantısız malzeme
- Ø Kalitesiz malzeme seçimi (Ör: Dikimde kullanılan kalitesiz bir ipliğin, ütü buharıyla dikiş yerlerinde çekme ve leke yapması)

Yukarıdaki hatalar tespit edilirse malzemede değişiklik yapılır.

Dikiş Tekniklerinde Değişiklik

Giyside ölçü sapmalarına neden olan, görüntüyü bozan giysiye uygulanmış dikiş tekniklerinde değişiklikler yapılabilir.

Yaka çevresi, kol ağızları, etek uçları farklı tekniklerle temizlenebilir. Yaka çevresine ve kol ağızına ribana geçirilebileceği gibi, giysinin kendi kumaşından bant veya biye de geçirilebilir, overlok ile de temizlenebilir. Yaka çevresi, kol ağızları, kol çevresi ve etek ucu gibi giysinin farklı yerlerine çekilmiş gaze dikişleri kaldırılabilir veya farklı bir teknikte dikiş yapılabilir.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ KONTROL LİSTESİ

Tişörtün son ütü ve son kontrol işlemleri ile ilgili yapmış olduğunuz uygulama faaliyetindeki çalışmalarını tekrar ederek değerlendirme ölçeğine göre kendiniz ya da arkadaşınızla değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Evet	Hayır
Tişört son ütüleme işlemleri için, ütüleme araç ve gereçlerini çalışma ortamında hazırladınız mı?		
Ütüleme için ısı ve buhar ayarını doğru yaptınız mı?		
Tişörtü ütü masasına tekniğine uygun olarak serdiniz mi?		
İşlem sırasına uygun olarak tişört son ütüsünü yaptınız mı?		
Ütüleme işlemlerini kontrol ettiniz mi?		
Tişört duruş formu kontrolünü tekniğine uygun olarak yaptınız mı?		
Tişörtün ölçü kontrolünü tekniğine uygun olarak yaptınız mı?		
Tişört malzeme uyum kontrolünü tekniğine uygun olarak yaptınız mı?		
Ölçü hatalarının nedenlerini doğru belirleyerek, düzeltmeleri tekniğine uygun yaptınız mı?		
Kalıpta, malzemede, dikiş tekniklerinde gerekli düzeltmeleri tekniğine uygun yaptınız mı?		
İş güvenliği kurallarına uydunuz mu?		
Çalışmalarınız sırasında verimlilik ilkelerine uydunuz mu?		
Çalışmalarınızı planlanan zamanlara bitirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetine geri dönerek işlemleri tekrarlayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet kapsamında kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplayarak belirleyiniz.

- Aşağıdakilerden hangisi tişört ütülemede dikkat edilecek noktalardan **değildir**?
 - Ütü ısını kumaş özelliğine göre ayarlama
 - Kumaşa fazla buhar vermeme
 - Ütünün boy ipliği doğrultusunda yapılması
 - Ütünün altına altlık takılmaması
- Aşağıdakilerden hangisi tişört ütülemede işlem sırasına girmektedir?
 - Ütü yapılacak yerin sert olması
 - Ortamın aydınlık olması
 - Ütü altına koruyucu altlık takılması
 - Ön beden, yaka, kol ve arka bedenin ütülenmesi
- Duruş formunda aşağıdakilerden hangisinin kontrolü yapılır?
 - Ütü kalitesi
 - Kol genişliği
 - Kullanılan etiketlerin uygunluğu
 - Boy ölçüsü
- Aşağıdakilerden hangisi tişörtte son kontrol işlemlerine girmektedir?
 - Ölçü kontrolü
 - Modeli analiz etme
 - Dikim planı yapma
 - Makine parkını belirleme
- Aşağıdakilerden hangisi giyside ölçü hatalarına **neden olmaz**?
 - Kumaş özellikleri
 - Dikim özellikleri
 - Yardımcı malzeme özellikleri
 - Uygun olmayan talimat etiketleri
- Aşağıdakilerden hangisi malzemede değişiklik yapmayı gerektirir?
 - Ekstrafor, tela, iplik,kumaş arasında farklı çekme oranları
 - Kol boyundaki ölçü sapma
 - Gaze dikişi yerine çıma çekme
 - Yaka açıklığının fazla olması

7. Giysinin kol evinde darlık var ise aşağıdaki düzeltmelerden hangisi yapılır?
- A) Malzemede değişiklik yapılır.
 - B) Dikiş teknikleri değiştirilir.
 - C) Kalıpta düzeltme yapılır.
 - D) Ütüleme işlemi kaldırılır.

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonucunda yanlış cevaplarınız varsa öğrenme faaliyetine dönerek eksik olduğunuz konuyu tekrar ediniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1	B
2	C
3	A
4	D
5	D
6	A
7	C
8	A

ÖĞRENME FAALİYETİ-3 CEVAP ANAHTARI

1	A
2	C
3	B
4	B
5	D
6	B
7	A
8	A

ÖĞRENME FAALİYETİ-4 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	A
4	A
5	D
6	A
7	C

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu modülü başarıyla tamamlamış olmak için kalıbı verilen tişörtün 1’den 4’e kadar olan öğrenme faaliyetlerinin tamamını ve ölçme değerlendirme bölümlerini başarı ile tamamladıysanız öğretmeninizle iletişim kurarak diğer modüle geçiniz.

KAYNAKÇA

- Ø ANONİM, **Singer Dikiş Ansiklopedisi(1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.ciltler)**, Bir Numara Yayıncılık, İstanbul .
- Ø SEZER Handan, Ferhan BİLGİN, Azize KAYAOĞLU, **Hazır Giyim Üretimi**, 2. Basım, Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Ø BAYRAKTAR Fatma, **Giyim** , 10.Baskı, Sim Matbaacılık, Ankara, 1995.
- Ø CİLEROĞLU Birsen, KTÖGM(Komisyon), **Kalite Kontrol**, 7.Baskı Yaygın Eğitim Enstitüsü Matbaası, Ankara, 2004.
- Ø CEDİMGAR Kamuran, Emine KAYMAK, Hülya EDİZ, Serap CİVELEK, **Atölye Teknolojisi** 1.Baskı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1988 .
- Ø LOKMANOĞLU Perihan, **Hazır Giyim ve Konfeksiyon Makineleri**, 2. Baskı, Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Ø MEB Komisyon, **Hazır Giyimde İş Bilimleri 3**, 2.Baskı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2001.
- Ø Komisyon, **Tekstil Uygulama**, 2. Baskı, TC MEB) Ostim, CEM Matbaası, Ankara, 1998 .
- Ø Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Atatürk Teknik Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi, **Hazır Giyimde Ders Notları Kalıp 1-2**, Ankara
- Ø **Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü** (Komisyon), **Tekstil Teknolojisi**, 2.Baskı,Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1997.
- Ø Y.ERONÇ Perihan, **Giyim Süsleme Teknikleri**, Devlet Kitapları, İstanbul, 1984.
- Ø KARASAR Niyazi, **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**, 7.Basım, 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd, Ankara, 1994.
- Ø Türk Standartları Enstitüsü, **Standardizasyon ve Kalite**, 6. Baskı,MEB Basımevi, İstanbul,1998.
- Ø MYRA Coles, **Dikim Teknikleri**, Gaye Filmcilik Matbaacılık San. ve Tic) AŞ, Ankara, 1995.
- Ø ÖNDOĞAN Ziyet, **Giysi Kalıpcılığı Esasları**, İzmir, 1999.
- Ø ŞENER H.Fatma, **Çocuk Giyimi**, 1. Baskı, Yapa Yayınevi, 2002.
- Ø PAMUK Beyhan, **Uygulama Teknikleri-Temel Kalıp ve Dikim Uygulama Teknikleri**, 1. Baskı,Yapa Yayınevi, İstanbul, 2002.
- Ø TKAM(Tekstil Konfeksiyon Araştırma Merkezi) **Tekstil Teknolojisi Elyaftan Kumaşa**, 1. Baskı, İstanbul, 1995.

- Ø KİŞOĞLU Sevil, Gülşen ÇAKAR, Birsen ÇİLEROĞLU, Fatma BAYRAKTAR, Beyhan PAMUK, **Üretim Planlaması**, 1. Baskı, Yapa Yayınları, İstanbul, 2004.
- Ø İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri Eğitim Şubesi, **Tekstil Hazır Giyim Ürünlerinde Aranan Kalite Kriterleri**, İstanbul, 2003.
- Ø İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri Eğitim Şubesi, **Hazır Giyimde Ölçüler**, İstanbul, 2002.
- Ø **Ramona Aksesuar**, Bursa, 2003.